

Recommendation of the Committee of Ministers to member States
on preventing and combating sexism / Unofficial translation into Hungarian
Recommandation du Comité des Ministres aux États membres sur
la prévention et la lutte contre le sexisme / Traduction non-officielle en hongrois

AJÁNLÁS A SZEXIZMUS MEGELŐZÉSÉRŐL ÉS FELSZÁMOLÁSÁRÓL

© Council of Europe, original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

© Conseil de l'Europe, versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

MINISTERS' DEPUTIES
DÉLÉGUÉS DES MINISTRES

Recommendations
Recommandations

CM/Rec(2019)1

27/03/2019

AJÁNLÁS A SZEXIZMUS MEGELŐZÉSÉRŐL ÉS FELSZÁMOLÁSÁRÓL

Tartalomjegyzék

CM/Rec(2019)1 sz. Ajánlás a szexizmus megelőzéséről és felszámolásáról	4.
A CM/Rec(2019)1 sz. Ajánlás Függeléke	9.
Definíció	9.
Háttér	9.
Interszekcionalitás, helyzetből adódó sérülékenységek és súlyosbító körülmények	11.
I. A szexizmus elleni fellépést szolgáló általános eszközök és intézkedések	12.
I.A. Jogalkotás és közpolitikák	12.
I.B. Tudatosságnövelő intézkedések	14.
II. Specifikus eszközök és intézkedések célzott területeken a szexizmus és a szexista viselkedés elleni fellépésre	15.
II.A. Nyelv és kommunikáció	15.
II.B. Internet, közösségi média és online szexista gyűlöletbeszéd	16.
II.C. Média, reklám és egyéb kommunikációs termékek és szolgáltatások	18.
II.D. Munkahely	20.
II.E. Közsféra	21.
II.G. Oktatási intézmények	23.
II.H. Kultúra és sport	24.
II.I. Magánszféra	25.
III. Jelentéskészítése és értékelés	26.
VI. Lábjegyzetek	28.

■ CM/Rec(2019)1 sz. Ajánlás a szexizmus megelőzéséről és felszámolásáról¹

(Elfogadta a Miniszteri Bizottság 2019. március 27-én a miniszterhelyettesek 1342. ülésén)

A Miniszteri Bizottság, az Európa Tanács Alapokmánya 15.b cikkének értelmében,

Emlékeztetve, hogy

a nemek közötti egyenlőség alapvető fontosságú az emberi jogok védelme, a demokrácia működése és a jó kormányzás, a jogállamiság tiszteletben tartása és minden állampolgár jólétének előmozdítása szempontjából

továbbá, hogy a közélet és a magánélet minden területén egyenlő jogokat, egyforma láthatóságot, azonos mértékű helyzetbe hozást (empowerment), felelősséget és részvételt eredményez nők és férfiak, lányok és fiúk számára, valamint a nők és férfiak közötti egyenlő forráselosztást és a forrásokhoz való egyenlő hozzáférést jelent, ahogy azt az Európa Tanács nemek közötti egyenlőségről szóló 2018-2023-as stratégiája rögzíti;

Emlékeztetve, hogy

a biológiai és/vagy a társadalmi nemen alapuló diszkrimináció az emberi jogok megsértésének minősül

és akadályozza az emberi jogok és alapvető szabadságok élvezetét, amint azt az ENSZ Nőkkel szembeni megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó bizottsága „A Részes Államok alapvető – a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló egyezmény 2.cikkében előírt – kötelezettségeiről rendelkező, 28. sz. általános ajánlás” című dokumentumban elismeri;

Emlékeztetve, hogy a szexizmus a nők és férfiak között történelmileg kialakult egyenlőtlen hatalmi viszonyok megnyilvánulása, ezáltal diszkriminációhoz vezet, és akadályozza a nők teljes boldogulását a társadalomban;

Megállapítva, hogy a szexizmus minden területen és minden társadalomban széles körben elterjedt, meghatározó jelenség;

Megerősítve, hogy a szexizmust a nőkre és férfiakra, lányokra és fiúkra vonatkozó nemi sztereotípiák fokozzák, s hogy a szexizmus a nemek közötti egyenlőség és a befogadó társadalmak megvalósítása ellen hat;

Megállapítva, hogy a szexizmus akadályozza a nők és a lányok helyzetbe hozását (empowerment), hiszen őket aránytalanul sújtja a szexista viselkedés; megállapítva továbbá, hogy a nemi sztereotípiák és a belülről fakadó előítéletek formálják a férfiak és a fiúk viselkedését és elvárásait, valamint az általuk vallott normákat, és így szexista megnyilvánulásokhoz vezetnek;

Aggodalommal kifejezve, hogy

a szexizmus összefügg a nők és lányok elleni erőszakkal, a „mindennapi” szexista megnyilvánulások ugyanis egy erőszak-kontinuum részét képezik, amely a megfélemlítés, a félelem, a hátrányos megkülönböztetés, a kirekesztés és a bizonytalanság által uralt légkört teremt, és ily módon korlátozza a lehetőségeket és a szabadságot;

Megállapítva, hogy a nőket és a lányokat a diszkrimináció többszörös, interszekcionális formái is sújthatják, valamint hogy ők egyéb megkülönböztető, gyűlölködő vagy ártalmas normákkal vagy viselkedéssel párosuló szexizmussal is szembesülhetnek; Tudatában lévén annak, hogy a szexizmus és a szexista viselkedés egyéni, intézményi és strukturális szinten is megnyilvánul, és mindhárom szinten kifejti ártalmas hatását, ezért a szexizmus megelőzése és felszámolása érdekében minden szinten szükséges intézkedéseket hozni;

Emlékeztetve az ENSZ 1979. évi,

„A nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról”

szóló egyezményére (CEDAW), amely minden megfelelő intézkedés meghozatalát megköveteli a Részes Államoktól, hogy „megváltozzanak a férfiak és a nők társadalmi és kulturális viselkedési formái, azzal a céllal, hogy megszüntessék mindazokat az előítéleteket, valamint szokásokra alapozott és egyéb gyakorlatokat, amelyek bármelyik nem alsóbbrendűségének vagy felsőbbrendűségének avagy a férfiak és a nők hagyományokhoz igazodóan megmerevített szerepkörének elképzelésén nyugszanak”;

Szem előtt tartva az ENSZ Nők Negyedik Világkonferenciáján (1995) elfogadott Pekingi Nyilatkozat és Cselekvési Program céljait, különös tekintettel az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága által 2014-ben szervezett, Peking+20 európai regionális felülvizsgálati találkozóról szóló jelentésre, amely jelezte, hogy „a diszkriminatív sztereotípiák továbbra is széles körben elterjedtek, és hatással vannak a nők oktatására, valamint a gazdasági és a közéletben való részvételére”;

Szem előtt tartva az ENSZ 2030-as Fenntartható Fejlődési Keretrendszerét, ideértve az

5. fenntartható fejlődési célt („a nemek egyenlőségének megvalósítása, minden nő és lány helyzetbe hozása (empowerment)”),

a 16. fenntartható fejlődési célt („békés és befogadó társadalmak támogatása a fenntartható fejlődés érdekében, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása mindenki számára, és hatékony, elszámoltatható, mindenki számára nyitott intézmények kiépítése minden szinten”), valamint

a 4. fenntartható fejlődési célt („az inkluzív, méltányos és minőségi oktatás biztosítása, valamint az élethosszig tartó tanulás lehetőségeinek elősegítése mindenki számára”),

mely célok egyetemesen alkalmazandók;

Figyelembe véve az ENSZ gyermekek jogairól szóló egyezményét (1989), és az abban foglalt, a gyermek vagy a gyermek szülőjének, illetve törvényes gyámjának nemén alapuló megkülönböztetés tilalmát;

Emlékeztetve az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményre (az Európa Tanács Szerződéseinek Tára, 5. szám) és az emberi jogok élvezetével kapcsolatos megkülönböztetés tilalmára;

Emlékeztetve arra, hogy az Európa Tanács nemek közötti egyenlőséget célzó stratégiai dokumentumainak és ajánlásainak alapvető célja a nemi sztereotípiák és a szexizmus felszámolása, valamint a nemek közötti egyenlőség szempontjának minden közpolitikában és intézkedésben való megjelenítése;

Emlékeztetve arra, hogy az Európa Tanács által elfogadott, „az Európa Tanács Egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról” szóló egyezmény (az Európa Tanács Szerződéseinek Tára, 210. szám, Isztambuli Egyezmény) megköveteli, hogy a felek „változásokat mozdítsanak elő a nők és a férfiak társadalmi és kulturális viselkedésmintáiban azzal a céllal, hogy megszüntessék mindazon előítéleteket, szokásokat, hagyományokat és más gyakorlatokat, amelyek a nők alsóbbrendűségének gondolatán vagy a sztereotip női és férfi szerepeken alapulnak”; emlékeztetve továbbá arra is, hogy az Isztambuli Egyezmény megköveteli: a felek nyilvánítsák bűncselekménnyé a fenyegető zaklatást, és hozzák meg a szükséges intézkedéseket a szexuális zaklatás büntetőjogi vagy egyéb jogi szankcionálásának biztosítására;

Figyelembe véve az Európai Szociális Kartát (az Európa Tanács Szerződéseinek Tára, 55. szám, az Európa Tanács Szerződéseinek Tára, 163. szám [felülvizsgált változat]) és annak az esélyegyenlőségről, a diszkrimináció tilalmáról és a munkavégzés során a méltósághoz való jogról szóló rendelkezéseit;

Emlékeztetve arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogában megismételte: a nemek közötti egyenlőség előremozdítása jelenleg az Európa Tanács tagállamainak egyik fő célja; és a hagyományok, az általános előítéletek vagy az uralkodó társadalmi viselkedésformák nem jelentenek megfelelő indokot a nemen alapuló megkülönböztető bánásmódra. A Bíróság jelezte továbbá, hogy a nemi sztereotípiák, amelyek szerint például a nőket elsősorban a gyermek(ek) gondozóinak, a férfiakat pedig elsősorban kenyérkeresőnek tekintik, önmagukban nem igazolhatják a megkülönböztető bánásmódot;

Emlékeztetve a Miniszteri Bizottság tagállamoknak címzett alábbi ajánlásaira: a nemek közötti egyenlőséget célzó stratégia (gender mainstreaming) oktatásban való alkalmazásáról szóló CM/Rec(2007)13 sz. ajánlás; a nemek közötti egyenlőség normáiról és mechanizmusairól szóló CM/Rec(2007)17 sz. ajánlás; a nemek közötti egyenlőség és a média viszonyáról szóló CM/Rec(2013)1 sz. ajánlás; végül a nemek közötti, audiovizuális szektorban való egyenlőségről szóló CM/Rec(2017)9 sz. ajánlás;

Utalva a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság (ECRI) 2015 decemberében elfogadott 15. sz., a gyűlöletbeszéd felszámolását célzó általános közpolitikai ajánlására, amely kiterjed a szexista gyűlöletbeszédre;

Figyelembe véve az Európa Tanács Gyermekjogi Stratégiáját (2016-2021), amely hangsúlyozza a diszkrimináció és az erőszak elleni küzdelem szükségességét, különös tekintettel a szexuális erőszakra, valamint a lányok és a fiúk közötti egyenlőség előmozdításának szükségességét, ideértve a sztereotípiák, a szexizmus és a túlszexualizáltság elleni folyamatos fellépést, kiváltképpen a médiában és az oktatásban;

Figyelembe véve az Európa Tanács 2016-2019-es Internetirányítási Stratégiáját és annak felhívását minden állampolgár, különösen a nők és a gyermekek online visszaélésekkel, köztük a kibertérben elkövetett fenyegető zaklatással, szexizmussal és a szexuális erőszakkal való fenyegetésekkel szembeni védelme érdekében tett lépések nyomán követésére;

Emlékeztetve az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 2119 (2016), 2144 (2017) és 2177 (2017) számú állásfoglalásaira, sorban „a gyermekek túlszexualizálása elleni küzdelemről”, „a kibertérben való diszkrimináció és az online gyűlölet megszüntetéséről”, valamint „a nők elleni szexuális erőszak és zaklatás megszüntetéséről a közterületeken”;

Merítve a fent említett nemzetközi, nemzeti, regionális és helyi szintű eszközök és dokumentumok végrehajtásának kimeneteléből, ideértve a sikereket és a kihívásokat is;

Szem előtt tartva, hogy a nemek közötti egyenlőség elvét garantáló, nemzetközi, nemzeti és regionális szintű létező normák ellenére továbbra is eltérés van a normák és a gyakorlat, a nemek de jure és de facto egyenlősége között;

Elismerve, hogy a szexizmus különböző megnyilvánulásainak elterjedtsége szoros összefüggést mutat a nemek közötti egyenlőség megvalósítását akadályozó tartós nehézségekkel, és azzal az óhajjal, hogy a szexizmust a nemek közötti egyenlőtlenség fő okaként és egyben következményeként kezeljék;

Megállapítva, hogy a „szexizmusnak” nem létezik sem nemzetközileg elfogadott definíciója, sem pedig az ellene való fellépés céljára rendelt jogi eszköz;

Törekedve egy szexizmustól és annak megnyilvánulásaitól mentes Európa megteremtésére,

Ajánlja, hogy a tagállamok kormányai:

1. Hozzanak intézkedéseket a szexizmusnak és a szexista megnyilvánulásoknak a nyilvános és a magánszférában való megelőzésére, valamint felszámolására, és bátorítsák az érdekelt feleket a megfelelő jogszabályok, közpolitikák és programok végrehajtására, támaszkodva ennek az Ajánlásnak a Függelékében található definíciókra és iránymutatásokra;

2. Ellenőrizték az Ajánlás végrehajtásának előrehaladását, és tájékoztassák az Európa Tanács illetékes irányító bizottságát (bizottságait) a meghozott intézkedésekről és az e téren elért előrehaladásról;

3. Biztosítsák az Ajánlás és a Függelék lefordítását és terjesztését (elérhető formában) az érintett hatóságok és az érdekeltek számára.

A CM/Rec(2019)1 sz. Ajánlás Függeléke

A szexizmus megelőzésére és felszámolására vonatkozó iránymutatások: végrehajtási intézkedések

Definíció

Jelen Ajánlás alkalmazásában szexizmusnak minősül:

minden olyan, a nyilvános vagy a magánszférában megnyilvánuló, akár online vagy offline cselekmény, gesztus, vizuális ábrázolás, kimondott vagy leírt szó, gyakorlat vagy viselkedés, amely azon az elképzelésen alapul, hogy egy személy vagy személyek egy csoportja a neme miatt alacsonyabb rendű lenne, és amelynek célja vagy hatása:

- I. egy személy vagy személyek egy csoportja vele született méltóságának vagy jogainak megsértése; vagy**
- II. eredményét tekintve fizikai, szexuális, lelki vagy társadalmi-gazdasági kár(osodás) vagy szenvedés okozása egy személynek vagy személyek egy csoportjának; vagy**
- III. megfélemlítő, ellenséges, lealacsonyító, megalázó vagy támadó környezet teremtése; vagy**
- IV. egy személy vagy személyek egy csoportja autonómiája és emberi jogai teljes érvényesülésének akadályozása; vagy**
- V. a nemi sztereotípiák fenntartása és erősítése.²**

Háttér

A szexizmus, a szexista normák és viselkedés, valamint a szexista beszéd elleni fellépés szükségessége számos nemzetközi és regionális eszközben megjelenik hallgatólagosan. Mind az Európa Tanács „az Európa Tanács Egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról” szóló egyezménye (az Európa Tanács Szerződéseinek Tára, 210. szám, Isztambuli Egyezmény), mind pedig az ENSZ „a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról” szóló egyezménye (CEDAW) kontinuumot lát a nemi sztereotípiák, a nemek közötti egyenlőtlenség, a szexizmus, valamint a nők és lányok elleni erőszak között. Ilyen értelemben a látszólag jelentéktelen vagy kisebb súlyú szexista viselkedéstípusok, megjegyzések és viccek formáját öltő „mindennapi” szexizmus áll a kontinuum egyik végén. Ezek a cselekmények azonban gyakran megalázóak és hozzájárulnak egy olyan társadalmi légkörhöz, ahol a nőket lealacsonyítják, önbecsülésüket letörik és tevékenységüket, döntési lehetőségeiket korlátozzák, ideértve a munkahelyi, a magán-, a nyilvános vagy az online szférát. Maga a szexista viselkedés, például különösen a szexista gyűlöletbeszéd nyíltan támadó vagy fenyegető tettekig fajulhat, illetve felbujthat ilyen tettekre, ideértve a szexuális abúzust vagy erőszakot, a nemi erőszakot vagy a potenciálisan halálhoz vezető cselekményeket. A további következmények közé tartozhat a bevételkiesés, az önkárosítás és az öngyilkosság. A szexizmus elleni fellépés ezért – a nemzetközi emberi jogokkal, és a részes államok esetében az Isztambuli Egyezménnyel összhangban – beletartozik az államok azon pozitív kötelezettségébe, mely az emberi jogok és a nemek közötti egyenlőség garantálása, valamint a nők és lányok elleni erőszak megelőzése érdekében áll fenn.

A szexizmus és a szexista viselkedés fizikai, szexuális, lelki vagy társadalmi-gazdasági kár(osodás)t okoz, ugyanakkor eltérően érinti a népesség különböző rétegeit. Ez a viselkedésmód aránytalanul sújtja a nőket és a lányokat. A szexizmus és a szexista viselkedés korlátozza a nők és a lányok helyzetbe hozását (empowerment) és boldogulását; a szexizmus és a szexista viselkedés megszüntetése ugyanakkor mindenki – nők, lányok, férfiak és fiúk – hasznára válna.

A szexizmus és a szexista viselkedés az emberi tevékenység teljes spektrumán előfordul, ideértve az online teret (internetet és közösségi médiát) is. Megtapasztalhatja egyénileg vagy kollektíven egy személy vagy személyek egy csoportja – még akkor is, ha sem az egyént, sem a csoportot nem közvetlenül célozták meg –, például szexista hirdetésen, vagy a munkahelyen kirakott meztelen nőket ábrázoló képeken keresztül.

A szexizmus állandósulása és elszენvedése az alábbi három szinten zajlik: egyéni, intézményi (például családi, munkahelyi vagy oktatási környezet) és strukturális (például a nemek közötti társadalmi egyenlőtlenségek, társadalmi normák és viselkedés útján). A szexizmus el is hallgattat, amikor személyek és csoportok attól való félelmükben nem tesznek bejelentést vagy panaszt a szexista viselkedés miatt, hogy nem veszik őket komolyan, kiközösítik, sőt akár felelőssé is teszik őket.

Az internet új dimenziót nyitott a szexizmus széles közönséget megcélzó megnyilvánulása és terjesztése, különösen a szexista gyűlöletbeszéd előtt – bár a szexizmus gyökerei nem magában a technológiában, hanem a nemek közötti tartós egyenlőtlenségben lelhetők fel. Ezen túlmenően olyan társadalmi jelenségek, mint például a #MeToo kampány és az általa a világ különböző részein – ideértve az Európa Tanács tagállamait – (2017-től) kiváltott akciók és közpolitikai intézkedések sorozata segített rávilágítani a szexizmus általános elterjedtségére, valamint a hathatósabb intézkedések szükségességére a probléma felszámolása érdekében.

A szexizmus és a szexista viselkedés a nemi sztereotípiákban gyökerezik és azokat erősíti. Az Emberi Jogok Európai Bírósága érvelése szerint „egy bizonyos társadalmi csoport sztereotipizálása abban áll, hogy megakadályozza a képességek és a szükségletek egyénenkénti értékelését”³. A nemi sztereotípiák megerősítik az egyenlőtlen társadalmi hatalmi struktúrákat, és negatív hatást gyakorolnak a nők és a férfiak közötti forrásmegosztásra. A nemek között makacsul fennálló bérszakadék és nyugdíjszakadék világosan példázzák ezt a tagállamokban. A nemi sztereotípiák így a nők és a férfiak „megfelelő” szerepének társadalmi konstrukciói, amelyeket a kulturális előítéletek, szokások, hagyományok és számos esetben a vallásos hiedelmek és gyakorlatok értelmezései határoznak meg. A társadalomban betöltendő „rendes” helyüket megkérdőjelező vagy az attól eltérő nők szexizmussal és nőgyűlölettel szembesülhetnek, míg a férfiasság uralkodó nézeteit megkérdőjelező férfiakat is szexizmus sújthatja.

Interszekcionalitás, helyzetből adódó sérülékenységek és súlyosbító körülmények

A szexizmus különböző és egymást metsző (interszekcionális) formái egy sor egyéb tényező függvényében sújthatják a nőket és a férfiakat, ideértve, de nem kizárólag

az etnikai, kisebbségi vagy őslakos státuszt, a kort, a vallást, a menekült vagy migráns státuszt, a fogyatékossgot, a családi állapotot, a társadalmi származást, a nemi identitást, a szexuális orientációt vagy a szexualitást.

Az érintettek helyzetük miatt sérülékenyebbek lehetnek, vagy más-más körülmények között különböző szexista cselekmények céltábláivá válhatnak, mint például a fiatal nők vagy az alapvetően férfias, például üzleti, pénzügyi, katonai vagy politikai környezetben aktív nők. A hatalmi vagy tekintélypozíciót betöltő nők, ideértve a közéleti személyiségeket, szintén a szexizmus népszerű céltáblái, amiért a közvélekedés szerint eltértek a társadalom – a nőket a közéletből és a tekintélypozíciókból kizáró – nemi normáitól. Az interszexuális és transznemű személyek a szexizmus kapcsán még további és/vagy súlyosabb nehézségekkel szembesülnek.

Bizonyos körülmények fokozhatják a szexista viselkedés súlyosságát vagy hatását, illetve befolyásolhatják az áldozat reagálási képességét. Ilyen súlyosbító körülmények lehetnek, amikor a szexista cselekményekre vagy kijelentésekre hierarchikus vagy függő viszony keretében, különösen a munkahelyen, oktatási vagy orvosi környezetben, (köz)szolgáltatás keretében vagy kereskedelmi kapcsolatban kerül sor. A szexizmus különösen romboló, ha annak elkövetője hatalmi, tekintély- vagy befolyásos pozícióban van, például politikus, véleményformáló vagy üzleti vezető. Egy másik súlyosbító tényező, amikor a szexista kijelentések vagy tettek kiterjedt hatókörrel vagy potenciális hatókörrel rendelkeznek, ideértve a terjesztés módját, a közösségi vagy a hagyományos média alkalmazását, illetve az ismétlés mértékét.

I. A szexizmus elleni fellépést szolgáló általános eszközök és intézkedések

A szexizmus megelőzését és felszámolását célzó intézkedések fő célja a viselkedésbeli és kulturális változások ösztönzése egyéni, intézményi és strukturális szinten.

A szexizmus megelőzésének és felszámolásának az eszközei a tervek, közpolitikák és programok mellett lehetnek jogalkotási, végrehajtói, adminisztratív, költségvetési és szabályozási megoldások. Az államoknak célszerű a saját kontextusukhoz és az adott cselekvés céljához legjobban illeszkedő eszközöket választaniuk. Más-más eszközökre van szükség a nem tudatos elfogultsággal és a szándékos szexista viselkedéssel szemben. Az előző ellen fel lehet lépni a tudatformálással, képzéssel és oktatással, míg a szándékos és szűnni nem akaró szexista viselkedéssel és szexista gyűlöletbeszéddel szemben szigorúbb intézkedések szükségesek. Fontos, megfontolandó lehetőségek: a szexizmus elleni – definíciókat is tartalmazó – jogszabályok; útmutatók; valamint az áldozatok számára nyitva álló jogorvoslati és kártérítési lehetőségekről és az elkövetőkre vonatkozó felelősségről, a rájuk váró következményekről való tájékoztatás.⁴

Az államoknak élniük kell a meglévő eszközökkel, és biztosítaniuk kell azok hatékony végrehajtását, vagy új eszközöket kell rendelkezésre bocsátaniuk a szexista viselkedés megelőzése és felszámolása, megfelelő esetben az elkövető büntetőjogi felelősségre vonása és megbüntetése, valamint az áldozatok számára kártérítés biztosítása érdekében.

A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket az Ajánlás végrehajtásának elősegítése érdekében.

I.A. Jogalkotás és közpolitikák

I.A.1. A szexizmust elítélő és a szexista gyűlöletbeszédet definiáló és büntetendővé nyilvánító jogszabályi reform megfontolása.

I.A.2. A szexizmus felszámolását célzó jogszabályok és közpolitikák megalkotásakor az interszekcionális tényezők, a nők közötti különbségek, a helyzeti sérülékenységek és a súlyosbító körülmények felismerése és figyelembe vétele.

I.A.3. Átfogó nyilvános infrastruktúra létrehozása és támogatása, amely platformként szolgál a nők helyzetbe hozásához (empowerment) és a nemek közötti egyenlőséghez. Közpolitikai keretek kidolgozása a szexizmus és a nemi alapú diszkriminatív sztereotípiák megszüntetésére, kitűzött célokkal, referenciaértékekkel, határidőkkel, fejlődés- és eredménymutatókkal, valamint ellenőrzési és értékelési mechanizmussal a megtett lépések hatásának felméréséhez.

I.A.4. A civil társadalom, különösen a nem kormányzati nőszervezetek, a vallási és a közösségi vezetők, a jogászok és a bírók szakmai szervezetei, valamint a szakszervezetek részvételének ösztönzése a szexizmus felszámolását célzó közpolitikai és jogi keretek megalkotásában, e szereplők együttműködésének elősegítése, valamint az intézkedések végrehajtása melletti elköteleződésük biztosítása érdekében.

I.A.5. Az érintett civil szervezetek munkájának elismerése, ösztönzése és támogatása minden szinten és minden (kiváltképpen a III. Részben felsorolt) területen, különös tekintettel a szexizmus elleni küzdelemben aktív nem kormányzati nőszervezetekre, valamint hatékony együttműködés kialakítása ezekkel a szervezetekkel.

I.A.6. Az érintett közintézmények és szolgálatok, például az ombudsmanok, egyenlőségi bizottságok, jogalkotó közgyűlések, országos emberi jogi intézmények, állami vállalatok és panasztestületek bátorítása a szexizmussal kapcsolatos magatartási kódexek vagy irányelvek kidolgozására és megvalósítására – a szexizmus megszüntetését célzó átfogó közpolitikával összhangban –, valamint megfelelő források biztosítása e tevékenységekhez.

I.A.7. A nemek közötti egyenlőségért felelős testület vagy más hivatalos intézmény kijelölésének megfontolása, amelynek feladatkörébe tartozik a szexizmus nyilvános és magánéletben való megszüntetését célzó közpolitikák és intézkedések ellenőrzése és értékelése. A testület számára kellő hatáskört és forrást kell biztosítani e feladatai ellátásához.

I.A.8. Megfelelő jogorvoslat biztosítása a szexista viselkedés áldozatai számára.

I.A.9. Képzési programok indítása a nemi alapon elkövetett és szexuális bűncselekmények áldozataival és elkövetőivel foglalkozók számára.

I.A.10. Nem büntetőjogi büntetések kiszabásának megfontolása; ilyen lehet a pénzügyi és egyéb támogatási formák megvonása azoktól a közintézményektől vagy egyéb szervezetektől, amelyek nem ítélik el a szexizmust és a szexista viselkedést, különösen a szexista gyűlöletbeszédet.

I.B. Tudatosságnövelő intézkedések

I.B.1. A közéleti személyiségek, különösen a politikusok, vallási, gazdasági és közösségi vezetők, és más, pozíciójuknál fogva a közvéleményt befolyásoló személyek bátorítása a gyors reagálásra a szexizmus és a szexista viselkedés elítélése, és a nemek közötti egyenlőség értékeinek pozitív módon történő erősítése céljával.

I.B.2. Kutatások kezdeményezése, támogatása és finanszírozása – ideértve a több tagállamra kiterjedő közös kutatásokat – rendszerszerű, nemre és életkorra lebontott adatok gyűjtése érdekében a szexizmus és megnyilvánulási formái előfordulásáról és negatív hatásáról, beleértve a munkahelyi szexizmust és munkahelyi szexuális zaklatást, a szexista gyűlöletbeszédet, a célpontokat, az elkövetőket, a terjesztés eszközeit, a média és a nyilvánosság választát. A fenti adatok rendszeres, széles körű terjesztése az érintett állami hatóságok, az oktatási intézmények és a nyilvánosság számára.

I.B.3. Források biztosítása célravezető, a szexizmus és a nők és lányok elleni erőszak közötti kapcsolatra rámutató kommunikációs és tudatosságnövelő kampányok finanszírozásához, valamint az áldozatokat segítő szervezetek pénzügyi támogatása.

I.B.4. Rendszeres országos tudatosságnövelő kezdeményezések kidolgozása, megvalósítása és népszerűsítése minden szinten és a média különböző formáin keresztül (például segédletek, irányelvek kidolgozása, az interneten és a hagyományos médiában hozzáférhető videoklipek létrehozása, a szexizmus elleni nemzeti nap bevezetése, a nemek közötti egyenlőséget és a nők jogait népszerűsítő múzeumok létrehozása). E kezdeményezéseknek törekedniük kell arra, hogy a lakosság, különösen a szülők jobban felismerjék és megértsék a szexizmus különböző formáit – ideértve a „mansplaining” (férfiak általi kioktatás)⁵ jelenségét –, ezek megelőzésének és kezelésének lehetőségeit, valamint az általuk az egyének és a társadalom, többek között a lányok és fiúk számára okozott károkat.

I.B.5. Az igényekre szabott, folyamatos oktatás és képzés kidolgozásának és megvalósításának biztosítása a nemek közötti egyenlőség, a nemi sztereotípiák jelentése, a szexizmus, az előítéletek és az elfogultság felismeréséről és kezeléséről, valamint a sztereotípiák megkérdőjelezéséről. E képzések célcsoportja az oktatók az oktatás minden területén és minden szintjén, ideértve az oktatási intézményeket, illetve a humán erőforrási területen dolgozó munkatársakat az állami és a magánszektorban, valamint a szakmai képzési intézményekben (például a média, katonai, egészségügyi és jogi szakemberek, valamint a könyvviteli, a management és az üzleti iskolák).

I.B.6. A diákok által használt/tanításukra szolgáló tankönyvek, képzési anyagok és oktatási módszerek felülvizsgálatának biztosítása minden korcsoportban, minden oktatási és képzési formában (kezdve az óvodával) a szexista nyelvezet, illusztrációk és nemi sztereotípiák szempontjából, és a fentiek olyan módon történő módosítása, hogy aktívan elősegítsék a nemek közötti egyenlőséget.⁶

I.B.7. A nemek közötti egyenlőség perspektívájának, valamint a kritikus gondolkodás fejlesztésének előmozdítása, hogy ezzel ellensúlyozni lehessen a játékok, képregények, könyvek, televízió, videó és más játékok, online tartalmak és filmek, köztük a pornográfia tartalmában, nyelvezetében és illusztrációiban fellelhető – a lányok és a fiúk magatartásformáit, viselkedését és identitását alakító – szexizmust.

I.B.8. Rendszeres tudatosságnövelő kampányok népszerűsítése és lefolytatása a nőiesség és a férfiasság mibenlétéről, és arról, hogy kortárs társadalmunkban mit jelent nőnek/lánynak, illetve férfinak/fiúnak lenni, például a média, nyilvános ingyenes előadások és viták révén.

I.B.9. A szakemberek (például újságírók, pedagógusok, bűnüldöző szervek alkalmazottai) és a civil szervezetek közötti együttműködés ösztönzése a szexizmus megelőzésével és felszámolásával kapcsolatos jó gyakorlatok beazonosítása és megosztása érdekében.

I.B.10. Mindenki, de elsősorban fiatalok számára elérhető struktúrák felállítása, ahol szakmai tanácsot kaphatnak a szexizmus megelőzésével, felszámolásával, és a rá adható válaszokkal kapcsolatban.

II. Specifikus eszközök és intézkedések célzott területeken a szexizmus és a szexista viselkedés elleni fellépésre

Egyes tevékenységi körök különösen kitétek a szexista cselekményeknek és/vagy a szexista viselkedés specifikus formáinak; ezért az előző részben felsorolt általánosan alkalmazandó ajánlott intézkedések és eszközök mellett ezeken a területeken alapvető fontosságú a célzott fellépés a szexizmus megelőzése és felszámolása érdekében.

II.A. Nyelv és kommunikáció

A nyelv és a kommunikáció a nemek közötti egyenlőség alapvető tényezői, és ezek „nem szentesíthetik a férfi modell hegemóniáját”⁷. A sztereotípiamentes kommunikáció megfelelő módszer a nevelésre, a tudatosság növelésére és a szexista viselkedés megelőzésére. Ide tartozik a szexista kifejezések kiküszöbölése, a címek nőnemű és hímnemű vagy nemsemleges formáinak használata, a nőnemű és hímnemű vagy nemsemleges formák használata egy csoport megszólításakor, a nők és férfiak megjelenítésének diverzifikálása, valamint az egyenlőség biztosítása mind a vizuális, mind az egyéb ábrázolásokban.

A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket:

II.A.1. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által a tagállamoknak címzett, ide vonatkozó, már létező ajánlások újbóli megerősítése és végrehajtása, ideértve a szexizmus nyelvből való kiiktatásáról szóló R (90) 4. sz. ajánlást és a nemek közötti egyenlőség normáiról és mechanizmusairól szóló CM/Rec(2007)17 sz. ajánlást, mely utóbbi hangsúlyozza, hogy „a tagállami fellépéseknek célul kell tűzniük a szexizmusmentes nyelvhasználat elősegítését minden szektorban, különösen a közszférában”.

II.A.2. Minden jogszabály, szabályozás, közpolitika stb. módszeres felülvizsgálata a szexista nyelvezet, illetve a nemi alapú előítéletekre és sztereotípiákra való hagyatkozás tekintetében abból a célból, hogy e szövegrészeket a társadalmi nemek szempontjára érzékeny kifejezésekkel helyettesítsék. A jó gyakorlat körébe tartozik gyakorlati útmutatók kidolgozása a közigazgatási iratokban alkalmazandó, szexizmustól és nemi sztereotípiáktól mentes nyelvhasználatról és kommunikációról.

II.B. Internet, közösségi média és online szexista gyűlöletbeszéd

Az online szexizmus egész Európában tombol, aránytalanul érintve a nőket, különösen a fiatal nőket és lányokat, az újságírókat, politikusokat, közéleti személyiségeket és női jogi jogvédőket. Az online szexizmus egyik megnyilvánulási formája ellenséges hozzászólások fűzése a kifejtett nézetekhez és véleményekhez. Míg a férfiakkal szembeni támadások többnyire azok szakmai véleményén vagy hozzáértésén alapulnak, a nők nagyobb valószínűséggel válnak szexista és szexualizált visszaélés és kirohanások céltábláivá, melynek szélsőségességét még tovább erősítheti az internet kínálta anonimitás. Az online támadások nemcsak a nők méltóságát sérthetik, de meg is akadályozhatják őket – a munkahelyükön is – véleményük kifejtésében, következésképpen kiszoríthatják őket az online terekből, aláásva a demokratikus társadalomban a szólásszabadsághoz és véleményszabadsághoz fűződő jogukat, korlátozva szakmai lehetőségeiket és megerősítve a nemi alapú demokráciadeficitet. Egy újabb szempont, hogy a digitális kor tovább fokozta a nők testére, beszédére és aktivizmusára irányuló kíméletlen figyelmet. Ezen kívül a közösségi médiával való szexista visszaélés – például intim vizuális anyag posztolása az ábrázolt személyek beleegyezése nélkül – az erőszak egyik formája, amellyel szemben fel kell lépni.

Mind az internet, mind a közösségi média a kifejezés szabadságának és a nemek közötti egyenlőség elősegítésének közvetítő közege, ugyanakkor ezek az elkövetők számára is lehetőséget adnak sértő gondolataik kinyilvánítására és visszaélésekre. Míg a rasszista gyűlöletbeszéd elfogadottan ellentétes az európai és nemzetközi emberi jogi normákkal, nem mindig igaz ugyanez a szexista vagy nőgyűlölő gyűlöletbeszédre; ugyanakkor a jelenlegi közpolitikák és jogszabályok egyik szinten sem tudták megfelelően kezelni a kérdést. Az Ajánlás ezért arra biztatja az államokat, hogy vállaljanak felelősséget a gyűlöletbeszéd felszámolása érdekében és a büntetőjogi szankciók alkalmazását illetően biztosítsák, hogy ugyanazok a szabályok vonatkozzanak a szexista, mint a rasszista gyűlöletbeszédre.

A mesterséges intelligencia is specifikus kihívásokat támaszt a nemek közötti egyenlőség és a nemi sztereotípiák tekintetében. Az algoritmusok használata továbbadhatja és erősítheti a meglévő nemi sztereotípiákat, így hozzájárulhat a szexizmus állandósulásához.

A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket:

II.B.1. A szexista gyűlöletbeszéd eseteit definiáló és bűncselekménnyé nyilvánító, a bejelentésekre vonatkozó eljárást és megfelelő szankciókat is tartalmazó jogalkotási intézkedések végrehajtása, melyeket minden médium esetében alkalmazni kell. A szexista gyűlöletbeszédet illetően minden médium, köztük az internet és az új médiumok tekintetében proaktívabb felderítési és bejelentési eljárásokra kell ösztönözni.

II.B.2. Olyan programok (köztük szoftver) kidolgozása és népszerűsítése a gyermekek, fiatalok, szülők és oktatók számára, amelyek hozzájárulnak a gyermekek médiaműveltségének alakításához, hogy biztonságosan és kritikusan használhassák a digitális médiát, és megfelelően viselkedjenek a digitális térben. Ennek eszköze az iskolai tanterv, valamint olyan kézikönyvek és információs anyagok kidolgozása, amelyek elmagyarázzák, hogy mi minősül szexista viselkedésnek és beleegyezés nélküli tartalommegosztásnak, valamint hogyan lehet ezekkel szemben megfelelően fellépni, ideértve a társadalmi nemek szempontjára érzékeny tájékoztatást az online biztonságról. Biztosítani kell ezeknek a tájékoztató anyagoknak a széles körű terjesztését.

II.B.3. Információs anyagok és kampányok kidolgozása, amelyek felhívják a figyelmet a közösségi médiában elkövetett szexista visszaélésekre, az internetes környezetben véghezvitt fenyegetésekre, és a gyermekeket és fiatalokat veszélyeztető helyzetekre (például zsarolás, pénz követelése vagy intim képek beleegyezés nélküli posztolása), valamint gyakorlati támogatást kínálnak az ilyen helyzetek megelőzésére és kezelésére.

II.B.4. A széles közvéleményt megcélzó kampányok folytatása az új médiumok használatával összefüggő veszélyek, lehetőségek, jogok és kötelezettségek témájában.

II.B.5. Online tartalmak kidolgozása, amelyek szakmai tanácsot nyújtanak az online szexizmus kezelésére, ideértve az ártalmas vagy nem kívánatos anyagok gyors bejelentésére/eltávolítására vonatkozó eljárásokat.

II.B.6. Rendszeres felmérések készítése, továbbá nemre és életkorra lebontott adatok gyűjtése az online szexizmusról és az online erőszakról, valamint a megállapítások megfelelő módon történő megosztása.

II.B.7. A nemek közötti egyenlőség szempontjának szerepeltetése minden mesterséges intelligenciával összefüggő közpolitikában, programban és kutatásban, elkerülendő annak potenciális veszélyét, hogy a technológia tartósítsa a szexizmust és a nemi sztereotípiákat, és annak megvizsgálása érdekében, hogyan járulhat hozzá a mesterséges intelligencia a nemek közötti egyenlőtlenség és a szexizmus megszüntetéséhez. Az ilyen intézkedések közé tartozik a nők és a lányok részvételének növelése az információs és technológiai területeken hallgatóként, szakemberként és döntéshozóként. Az adatvezérelt eszközök és algoritmusok megtervezésekor számításba kell venni a nemi alapú dinamikát. Növelni kell a fenti kérdésekkel kapcsolatban az átláthatóságot és fel kell hívni a figyelmet a potenciális nemi előítéletekre az óriási méretű adathalmazokban (big data). Megoldásokat kell kínálni az elszámoltathatóság javítására.

II.C. Média, reklám és egyéb kommunikációs termékek és szolgáltatások

A szexizmus a médiában – legyen az elektronikus, nyomtatott, vizuális vagy audio – hozzájárul egy olyan légkör kialakításához, amely eltűri és ártalmatlannak tünteti fel a „mindennapi” szexizmust. Ennek megnyilvánulási formái lehetnek:

- **nők, férfiak, lányok és fiúk szexuális, sexualizált és faji kategóriák szerinti ábrázolása és tárgyiasítása, többek között a reklámokban, filmekben, televízióban, videójátékokban és pornográf anyagokban;**
- **becsmérlő vagy lekicsinylő tudósítás nők megjelenéséről, ruházatáról és viselkedéséről a nézeteik és véleményük kiegyensúlyozott és tájékozott megvitatása helyett;**
- **nők és férfiak családban és közösségben játszott sztereotip szerepekben való megjelenítése és ábrázolása;**
- **a nemi alapú erőszak áldozataira vonatkozó nemi sztereotípiák újratemtése és állandósítása;**
- **a nők nem kiegyensúlyozott megjelenítése, valamint különböző szakmai és tájékoztató (szakértői, kommentátori) szerepekben való komolyabb fellépésük hiánya, különös tekintettel a kisebbségi nőkre.⁸**

A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket:

II.C.1. A szexizmust a médiában és a reklámiparban betiltó, és ezeknek az intézkedéseknek az ellenőrzését és betartását ösztönző jogalkotás.

II.C.2. A szexista kifejezések rágalmazásra vonatkozó jogszabályokba való foglalásának elősegítése.

II.C.3. Az információs és kommunikációs technológiai, a média- és a reklámszektorok részvételének sürgetése és támogatása a szexizmus – beleértve a szexista gyűlöletbeszédet is – megszüntetését célzó önszabályozó politikák és mechanizmusok kidolgozása, elfogadása és végrehajtása érdekében mindegyik szektorban.

II.C.4. A médiafelügyeleti és reklámszervezetek szerepének növelése a szexizmus elleni fellépésben.

II.C.5. A médiában és a reklámparban felmerülő, szexizmussal kapcsolatos panaszok befogadására, kivizsgálására és elbírálására illetékes intézmény felállításának ösztönzése. Az intézménynek megfelelő hatáskört kell biztosítani, hogy megkövetelhesse a szexista tartalmak vagy reklámok visszavonását vagy módosítását.

II.C.6. Az illetékes testületek – például a nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó bizottságok vagy az országos emberi jogi intézmények – bátorítása, hogy dolgozzanak ki oktatási és képzési stratégiákat, eszközöket az újságírók és más média- és kommunikációs szakemberek számára a szexizmus felismeréséről, a nők és a férfiak pozitív, nem sztereotip ábrázolásának elősegítéséről a médiában és a reklámparban, valamint a társadalmi nemek szempontjára érzékeny kommunikációs lehetőségek népszerűsítéséről. E kiegészítő tevékenységeket megfelelő forrásokkal kell ellátni.

II.C.7. Kutatások támogatása a nők és a lányok médiában és pornográf anyagokban való szexista ábrázolásának elterjedtségéről és hatásáról, és arról, hogy ezek milyen mértékben súlyosbítják a nemek közötti egyenlőtlenségeket és a nők és lányok elleni erőszakot, valamint milyen hatást gyakorolnak a nők testi, szexuális és lelki egészségére. Források biztosítása hatékony kommunikációs és tudatosságnövelő kampányok finanszírozásához a szexizmus, a nemek közötti egyenlőtlenség és a nők és lányok elleni erőszak közötti kapcsolatról; a nők és a férfiak pozitív, nem sztereotip ábrázolásának elősegítése a médiában és a reklámparban.

II.C.8. A nők és férfiak egyenlő részvételének ösztönzése a média döntéshozatali pozícióiban és a médiatartalmakban, valamint női szakértőkből álló adatbázisok összeállításának ösztönzése minden területen.

II.C.9. A nemek kiegyensúlyozott ábrázolásának elősegítésében való kiválóságra és vezető szerepvállalásra ösztönző pozitív intézkedések, például olyan pontozórendszer elfogadása, amely kiegészítő forrásokat juttat a médiaorgánumoknak a társadalmi nemek szempontjára érzékeny tartalom készítéséért.

II.C.10. Pozitív nőábrázolások népszerűsítésének az ösztönzése, amelyek a nőket a társadalmi, gazdasági és politikai élet aktív szereplőjeként mutatják be. A férfiakat nem hagyományos, például gondozói szerepkörben mutató pozitív képek népszerűsítésének a bátorítása. Ösztönzők vagy díjak felajánlása a jó gyakorlatok számára, például állami finanszírozásból.

II.C.11. A jó gyakorlatok támogatása és előmozdítása a média érintett szereplői közötti párbeszéd, hálózatok és partnerségek kialakítása révén, a szektoron belüli szexizmus és nemi alapú sztereotípiák elleni küzdelem fokozása érdekében.

II.C.12. A sérülékeny helyzetben lévő nők többszörös és interszekcionális diszkriminációja elleni projektek támogatása. Ösztönzők bevezetése a média részére annak érdekében, hogy pozitív képet sugározzanak etnikai kisebbségi és/vagy migráns háttérű nőkről.

II.D. Munkahely

A munkahelyi szexizmus sokféle formát ölt, és mind az állami, mint a magánszektorban jelen van. Egy munkavállalóra vagy munkavállalók egy csoportjára irányuló szexista megjegyzésekben és viselkedésben nyilvánul meg.

A munkahelyi szexizmus körébe tartoznak többek között a lekicsinylő megjegyzések, a tárgyiasítás, a szexista humor vagy viccek, a bizalmaskodó megjegyzések, emberek elhallgattatása vagy levegőnek nézése, a ruházatra vagy a fizikai megjelenésre vonatkozó öncélú megjegyzések, a szexista testbeszéd, a tisztelet hiánya, valamint az a férfiak között bevett gyakorlat, amely a férfitársaknak való kedvezés érdekében a nőket megfélemlíti vagy kizárja.⁹ Mindez sérti a munkahelyi egyenlőséget és méltóságot.¹⁰

A hagyományos nemi szerepeken alapuló szexista előfeltevések azt a meggyőződést kelthetik, hogy a nők mint anyák, leendő anyák vagy gondozók munkatársaként vagy munkavállalóként kevésbé megbízhatóak. Más esetben azokra az anyákra tekinthetnek ellenségesen, akik nem maradnak otthon a gyerekükkel; akik viszont megteszik, olyan fontos lehetőségekből maradhatnak ki, amelyek a karrierjüket, és így a szakmai életüket előremozdítanák. Ez hozzájárul az üvegplafon kialakulásához, amely behatárolja a nők előmeneteli lehetőségeit. Az előítéletek miatt a gondozásban felelősséget vállaló férfiak is ki lehetnek téve szexista megjegyzéseknek. Egyes munkahelyeken különösen meghatározó a férfiak túlsúlya, ami nagy valószínűséggel még tovább erősíti a szexizmus kultúráját. Ezen kívül a döntéshozó pozíciókban lévő nők, vagy akikről feltételezik, hogy veszélyeztetik a férfiak uralta intézményes hierarchiát, különösen ki lehetnek téve a szexizmusnak. A férfiak hasonlóképpen megtapasztalhatják a szexizmust a túlnyomórészt nők által betöltött munkahelyeken, amiért tipikus „női” munkát végeznek.

A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket:

II.D.1. A munkajogi szabályozás felülvizsgálata a munkahelyi szexizmus és szexista cselekmények tilalma érdekében, valamint a jó gyakorlatok elősegítése, mint például a kockázatelemzés, az enyhítő és kezelő intézkedések, a panasztételi mechanizmusok, az áldozatok számára biztosított jogorvoslat, valamint polgári jogi vagy közigazgatási jogi fegyelmi eljárások indítása.

II.D.2. Az előírások, közpolitikák, szabályozások rendszeres felülvizsgálatának ösztönzése és támogatása mind az állami, mind a magánszektorbeli intézményekben a megfelelő magatartási normák elfogadása érdekében, amelyek magukban foglalják a szexizmus és szexista cselekmények esetén alkalmazandó panasztételi mechanizmusokat és fegyelmi eljárásokat. Ennek ki kell terjednie a szexizmus interszekcionális formáira, például a migráns státuszra vagy a fogyatékosságra is.

II.D.3. Független szakmák, szakmai szervezetek és szakszervezetek ösztönzése a szexizmus ellenes küzdelem felvállalására a szervezetükön belül, a belső szabályzatokra is kiterjedően.

II.D.4. A szexizmus elleni küzdelem eszköztárának kidolgozása, és az eszköztár széles körű elérhetőségének biztosítása. Egy ilyen eszköztár kiterjed a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekre, a szexizmus megszüntetésével járó intézményes előnyök elmagyarázására, a szexista cselekmények példákon keresztüli bemutatására és a szexizmus megszüntetésére vonatkozó jó gyakorlattal kapcsolatos példákra is. A munkáltatókat és a vezető beosztásban lévőket, valamint a szakszervezeti képviselőket és más illetékes munkavállalókat emlékeztetni kell a munkahelyi szexizmus megszüntetésére vonatkozó kötelezettségeikre és az áldozatok számára rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekre.

II.D.5. Ösztönzés a legmagasabb szintű kötelezettségvállalásra (az állami és a magánszektorban egyaránt) a munkahelyi szexizmust elutasító intézményi kultúra elősegítése érdekében, például a nemek közötti egyenlőségi politikák, belső iránymutatások, valamint a szexizmus különböző formáit és a sztereotípiák lebontását bemutató kampányok kidolgozásával, a nők számának növelésével a döntéshozó pozíciókban és az üvegplafon áttörésével, beleértve olyan átmeneti speciális intézkedéseket, mint a célszámok és a kvóták.

II.D.6. Ösztönzés a legmagasabb szintű kötelezettségvállalásra (az állami és a magánszektorban egyaránt) a szexista viselkedéssel kapcsolatos tudatosságnövelés, tájékoztatás és megelőzés előmozdítása érdekében, és minden szükséges intézkedés meghozatala érdekében a dolgozók védelmére az ilyen magatartással szemben.

II.E. Közsféra

A közsférában megjelenő szexizmus és a nemi sztereotípiákra való hagyatkozás a közszolgáltatások igénybe vételének elutasításához és a forrásokhoz való egyenlőtlen hozzáféréshez vezethet. Eközben a szexizmus és a szexista viselkedés miatt a közsférában dolgozó nők – ideértve a választott képviselőket és a döntéshozó testületek tagjait – gyakran szembesülnek a méltóságukat, a legitimitásukat és a tekintélyüket érő kihívásokkal minden szinten.¹¹

A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket:

II.E.1. A szexizmus, a szexista viselkedés és nyelvezet elleni rendelkezések, valamint a vonatkozó megfelelő büntetések belső magatartási kódexekbe és szabályzatokba foglalása a közsférában dolgozók részére, ideértve a választott testületeket is.

II.E.2. A parlamenti képviselők, civil szervezetek, szakszervezetek vagy aktivisták kezdeményezéseinek és vizsgálatainak támogatása a szexizmus elleni fellépés érdekében a közsférában.

II.E.3. A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó rendelkezések érvényes jogi keretekbe foglalásának az előmozdítása, amely jó gyakorlatként szolgálhat a nyilvános pályázatok/közbeszerzések terén.

II.E.4. A közszférában dolgozók képzésének biztosítása a szexizmusmentes viselkedés fontosságáról a lakosság körében végzett munka és a munkatársakkal való együttműködés során egyaránt. A képzésnek ki kell terjednie a szexizmus definiálására, annak különböző megnyilvánulási formáira, a nemi sztereotípiák és előítéletek leépítésének lehetőségeire, valamint a fenti jelenségekkel szembeni fellépésre.

II.E.5. A közszolgáltatásokat igénybevevőktájékoztatása a szexizmusmentes viselkedésre vonatkozó jogokról, például tudatosságnövelő kampányok, valamint az esetleges problémák azonosítását és a közvetítést szolgáló speciális bejelentési mechanizmusok révén.

II.E.6. A belső fegyelmi intézkedések megerősítésének és végrehajtásának elősegítése a közszférában, valamint minden döntéshozó és politikai testületben, például a hatáskörök és a finanszírozás elvonása vagy felfüggesztése, illetve pénzügyi büntetések révén.

II.F. Igazságszolgáltatási szektor

A polgári jogi, közigazgatási jogi és büntető igazságszolgáltatás, valamint a bűnüldözés rendszereiben a szexizmus és a nemi alapú sztereotípiák akadályozzák az igazságszolgáltatást. Ennek eredményeképpen a döntéshozók félretájékozottságon alapuló vagy diszkriminatív ítéleteket hozhatnak, amelyek előítéletes hiedelmeken és belső elfogultságon, nem pedig a valós tényeken alapulnak.¹² A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket:

II.F.1. Az igazságszolgáltatás függetlenségének kellő tiszteletben tartása mellett a bírók és az igazságügyi tisztviselők rendszeres és megfelelő képzése az emberi jogokról és a nemek közötti egyenlőség kérdéséről, valamint a nemi alapú elfogultság, a nemi sztereotípiák és a szexista nyelvezet okozta károkról, különös tekintettel a nők és lányok ellen elkövetett erőszakkal kapcsolatos ügyekre.¹³

II.F.2. Képzés biztosítása minden bűnüldözési ágazatban dolgozó munkavállalónak a szexizmus, az online szexizmus, a szexista gyűlöletbeszéd és a nők elleni erőszak témakörében; az említett viselkedésformák rendőrségi bejelentésének megkönnyítése; a rendőri hatáskörök erősítése az online visszaélésekkel kapcsolatos bizonyítékok lefoglalása és biztosítása érdekében.

II.F.3. A nemzeti és nemzetközi bíróságok fogékonyságának ösztönzése harmadik fél beavatkozása és szakértői vélemények iránt olyan kevésbé ismert témákban, mint a szexizmus és a nemi sztereotipizálás.

II.F.4. A jogsértések bejelentésére és a bűnüldözéshez való hozzáférésre szolgáló rendszerek biztonságosságának, rendelkezésre állásának és alkalmasságának biztosítása; a pénzügyi illetékek csökkentése vagy könnyítés más olyan visszatartó tényezők kapcsán, amelyek az áldozatokat akadályozzák a bejelentéstételben vagy az ügy megfelelő fórumok elé vitelében. Az ismételt áldozattá válás kockázatának kezelését szolgáló lépések megtétele.

II.F.5. Jogi szakmai szervezetek biztatása tudatosságnövelő nyilvános előadások és egyéb rendezvények szervezésére a jogi szakmában és más releváns érdekelték körében az igazságszolgáltatásban jelen lévő szexizmus és nemi sztereotipizálás témájáról.

II.G. Oktatási intézmények

A szexista üzenetek formálják a társadalmunkat és áthatják oktatási rendszereinket, az utóbbiak így nemhogy – feladatuknak megfelelően – megkérdőjeleznék, hanem újratermelik azokat. A gyermekek és a fiatalok a tanterven, a tananyagban, a viselkedésmódokon és a nyelven keresztül szívják magukba a nemi sztereotípiákat.¹⁴ A szexizmus az óvodától a felsőoktatásig minden szinten beágyazódhat az oktatási intézmények kultúrájába. Számos formát ölthet, például: szexista hasonlatok, nyelvezet és kifejezések eltűrése és ártalmatlanként való feltüntetése; az adott személy neméhez nem illő viselkedéssel szembeni türelmetlenség; a személyzet és a tanulók nem tudatos elfogultságának szó nélkül hagyása; panasztételi és -nyilvántartási mechanizmusok hiánya vagy ezek nem megfelelő volta; továbbá szankciók hiánya szexuális zaklatás esetén, ideértve a tanulóársak által elkövetett eseteket is. A szexizmusnak ezek a beágyazott formái befolyásolhatják a későbbi tanulmányi, pályaválasztási és az életmódra vonatkozó döntéseket. Az államok felelősséggel tartoznak azért is, hogy a magánintézmények cselekményeiért való elszámoltathatóságot biztosítsák; a vallási oktatási intézmények esetében sincs helye a kivételnek.

A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket:

II.G.1. A Miniszteri Bizottság tagállamoknak címzett, a nemek közötti egyenlőséget célzó stratégia (gender mainstreaming) oktatásban való alkalmazásáról szóló CM/Rec(2007)13. sz. ajánlása rendelkezéseinek teljes körű végrehajtása.

II.G.2. A nemek közötti egyenlőség, a diszkrimináció tilalma, valamint a szexizmus és a szexista viselkedés megszüntetése beépítésének biztosítása az oktatási folyamat minden vonatkozásában, beleértve az esetek jelentésére, kezelésére és dokumentálására vonatkozó mechanizmusokat és iránymutatásokat.

II.G.3. A szexizmus és a szexista viselkedés elleni megelőző kampányok folytatása és/vagy támogatása az oktatási intézményekben, zéró tolerancia biztosítása a fenti jelenségekkel szemben, ideértve a nemi sztereotípiák alkalmazását és a zaklatást (bullying), az online zaklatást (cyberbullying), a szexista sértéseket és a nemi alapú erőszakot.

II.G.4. Rendezvények szervezése – többek között állami szervek bevonásával – a nemek közötti egyenlőség kérdéseiről, valamint a szexizmus, a nemi sztereotípiák és a nem tudatos nemi alapú elfogultság megelőzésének és felszámolásának a módjairól minden oktatási intézményre tekintettel.

II.G.5. A nemek közötti egyenlőség szempontjának minden tekintetben való integrálása a tanárok alap- és továbbképzési kurzusaiba, valamint az oktatási intézményvezetők kurzusaiba.

A tanítási módszertan, eszközök és a tantervek vonatkozásában:

II.G.6. Iránymutatások készítése, amelyek a kora gyermekkortól kezdve biztosítják a nemek közötti egyenlőség, a diszkrimináció-tilalom és az emberi jogok tanítására kidolgozott módszertan és eszközök tantervbe integrálását az oktatás minden szintjén, mind az állami, mind a magánintézményekben. Mindez kiterjed a magánéletre nevelésre is azzal a céllal, hogy a gyermekeket bátorítsa az önállóságra, kapcsolataikban és viselkedésükben a felelősségvállalás erősítésére, ideértve a beleegyezés és a személyes határok kérdéskörét. A tantervnek tartalmaznia kell az életkornak megfelelő, tényeken alapuló, tudományosan helytálló és átfogó szexuális nevelést és felvilágosítást a lányok és a fiúk számára. A tantervnek ki kell terjednie továbbá a szexizmus interszekcionális – például migráns státuszon vagy fogyatékossgon alapuló – formáira.

II.G.7. Weblap létrehozásának ösztönzése, amely forrásokat, jó gyakorlatokat és tanítási/tanulási anyagokat kínál, valamint az oktatókat, tanárokat és tanfelügyelőket segítő útmutatót az oktatási anyagokban szereplő nemi sztereotípiák felismerésére és kiküszöbölésére.

II.G.8. Speciális programok és pályaválasztási tanácsadás elősegítése, amely támogatja a hallgatókat a nemi sztereotípiáktól mentes tanulmányi és pályaválasztási döntésekben, ideértve a személyzet képzését a nemi sztereotípiákkal és a nem tudatos elfogultsággal kapcsolatban.

II.H. Kultúra és sport

A szexizmus a kulturális élet számos vonatkozásában megjelenik, különösen a nemi sztereotípiák általános elterjedtsége miatt. Az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága szerint a kulturális élet kiterjed az életmódra, a nyelvre, a szóbeli és írásos irodalomra, a zenére és az énekekre, a nem verbális kommunikációra, a vallásokra és a hiedelmekre, a rítusokra és a ceremóniákra, a sportra és a játékokra, a gyártási módszerekre és technológiára, a természetes és az ember teremtette környezetre, az ételre, a ruházatra és az otthonra, a művészetre, a szokásokra és a hagyományokra. A művészet és a kultúra alapvetően alakítják a viselkedésformákat és a nemi szerepeket, ezért rendkívül fontos ezeken a területeken fellépni a szexizmussal szemben. Ezen felül az Isztambuli Egyezmény értelmében a kultúra, a vallás, a szokás és a hagyomány nem szolgálhatnak arra, hogy igazolják a nők és a lányok ellen elkövetett erőszakos cselekményeket.

A sportéletben kezelendő kérdések: a média, a sportszervezetek, az edzők, a sportvezetők, a sportolók stb. szexista hozzáállása; a nők szexista megjelenítése a sportban; a nők sportteljesítményének jelentéktelen színben feltüntetése azáltal, hogy sztereotip szerepekben mutatják be őket vagy lekicsinylik a sporttevékenységüket; valamint a szexizmus és a szexista gyűlöletbeszéd a sporteseményeken.

A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket:

II.H.1. A kulturális és a sportágazatban a szexizmus felszámolását célzó eszközök – például a társadalmi nemek szempontjára érzékeny nyelvezetet és kommunikációt bemutató képzési anyagok vagy eszközök – kidolgozása és népszerűsítése.

II.H.2. A Miniszteri Bizottság tagállamoknak címzett, a nemek közötti egyenlőséget célzó stratégia (gender mainstreaming) sportban való alkalmazásáról szóló CM/Rec(2015)2. sz. ajánlásában és a Miniszteri Bizottság tagállamoknak címzett, az audiovizuális szektorban való nemek közötti egyenlőségről szóló CM/Rec(2017)9. sz. ajánlásában rögzített rendelkezések újbóli megerősítése és végrehajtása.

II.H.3. Vezető kulturális és sportszemélyiségek ösztönzése a szexista előfeltevések helyesbítésére és a szexista gyűlöletbeszéd elítélésére.

II.H.4. Sportföderációk és szövetségek, valamint kulturális intézmények ösztönzése minden szinten a szexizmus és a szexista viselkedés megelőzését célzó magatartási kódexek kidolgozására, a fegyelmi intézkedésekről szóló rendelkezésekre is kiterjedően. Zéró tolerancia hirdetése a szexizmus és a szexista gyűlöletbeszéd ellen a kulturális és a sportrendezvényeken.

II.H.5. A sport és a kulturális ágazat minden szintjének ösztönzése konkrét intézkedésekre a nemek közötti egyenlőségnek, valamint a nők és a férfiak, a lányok és a fiúk sztereotípiamentes megjelenítésének az elősegítésére.

II.H.6. A nők kulturális és sporteseményeiről a férfiakéival egyenértékű média általi műsorsugárzás és közvetítés elősegítése – különös tekintettel a közszolgálati médiára –, valamint a nők teljesítményeinek nyilvános megünneplése.¹⁵ Olyan nők, férfiak, lányok és fiúk láthatóvá tétele, akik a nemük szempontjából alulreprezentáltak sportokban teljesítenek, és az általuk képviselt pozitív szerepmodellek népszerűsítése.

II.I. Magánszféra

A családon belüli szexizmus hozzájárulhat a sztereotip szerepek erősítéséhez, a nők helyzetbe hozásának (empowerment) akadályozásához, a nők alacsony önbecsüléséhez, valamint a nők és a lányok elleni erőszak állandó újratermelődéséhez. Befolyásolhatja továbbá az életvezetéssel és a pályaválasztással kapcsolatos döntéseket. Bár a családon belüli hagyományos nemi szerepeket tekintve (mely szerint a férfiak a kenyérkeresők, a nők pedig a háztartási munkát végzik) általánosságban elmozdulás tapasztalható – mivel több nő vállal fizetett munkát –, a változáshoz vezető tényezők nagymértékben különböznek az egyes családok és országok tekintetében. A személyközi kapcsolatokban továbbra is széles körben elterjedt a szexista viselkedés, és a nők még mindig lényegesen több fizetetlen munkát végeznek a háztartásban, mint a férfiak.

A CEDAW 16. cikke megkívánja a részes államoktól, hogy hozzanak megfelelő intézkedéseket a nők és férfiak közötti egyenlőség családon belüli biztosítása érdekében.¹⁶ A szexizmus és a nők és lányok elleni erőszak megelőzése közötti összefüggés megerősíti a magánszférában tett lépések szükségességét.

A fent ajánlott, kiváltképpen a nyelvezetre és a tudatosságnövelésre, valamint a médiaszektorra, az oktatási és a kulturális ágazatokra vonatkozó intézkedések különösen fontosak a magánszférában megjelenő szexizmus elleni fellépéshez.

A családon belüli szexizmust mégsem helyénvaló büntetni, hacsak az adott cselekmény súlya el nem éri a büntetőjogi felelősség szintjét – például a nők elleni fizikai, lelki vagy gazdasági erőszak esetén.

A tagállamok kormányai felkérést kapnak, hogy fontolják meg az alábbi intézkedéseket:

II.I.1. A szakmai és a magánélet összeegyeztetésével kapcsolatos intézkedések bevezetése, köztük fizetett anyasági és apasági szabadság, fizetett szülői szabadság a nők és a férfiak számára, általános hozzáférés a színvonalas és megfizethető gyermekgondozáshoz és egyéb szociális ellátási formákhoz, rugalmas munkavállalási lehetőségek mind a nők, mind a férfiak számára. Az idősgondozást és más ellátottak gondozását biztosító szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása. Kampanyok szervezése a háztartási és gondozási feladatok nők és férfiak közötti egyenlő megosztására ösztönzés érdekében.

II.I.2. A pozitív szülői nevelést támogató közpolitikák és intézkedések elősegítése, amelyek a nemükre, státuszukra, képességeikre vagy családi helyzetükre való tekintet nélkül egyenlő esélyeket garantálnak a gyermekeknek. A pozitív szülői nevelés a gyermek legjobb érdekét szolgáló szülői magatartás, amely gondoskodó, mentes a nemi sztereotípiáktól, megerősítő, nem erőszakos, elismerést és iránymutatást nyújt a határok kijelölése mellett, így teszi lehetővé a gyermek teljes kibontakozását.

II.I.3. A szülői készségek fejlesztésére irányuló intézkedések és eszközök bevezetése az online szexizmus és az internetes pornográfia kezelése érdekében.

II.I.4. A szexizmus és a szexista viselkedés felismerésére és az ellenük való fellépésre vonatkozó képzés támogatása a családi és személyközi kapcsolatokkal foglalkozó szakemberek – például a szociális ellátásban, így az anyákat segítő és gyermekgondozó létesítményekben dolgozók – számára, a szakmai kurzusaik részeként.

III. Jelentéskészítés és értékelés

Jelen Ajánlás keretében a tagállamok felkérést kapnak, hogy kísérjék figyelemmel az Ajánlás végrehajtásának előrehaladását, és tájékoztassák az illetékes irányító bizottságot (bizottságokat) a meghozott intézkedésekről, valamint az elért eredményekről.

A jelentéskészítésnek rendszeresnek kell lennie, és az alábbiakról kell tájékoztatást adnia:

a szexizmus, a szexista viselkedés, a nemi sztereotípiák és a szexista gyűlöletbeszéd ellen kidolgozott jogi és közpolitikai keretokről, intézkedésekről és jó gyakorlatokról, különös tekintettel a közterületekre, az internetre és a médiára, a munkahelyekre, a közszférára, az igazságszolgáltatás területére, az oktatási, sport- és kulturális ágazatokra és a magánszférára, beleértve a szexista viselkedés bejelentésére szolgáló eszközöket, valamint a fegyelmi eljárásokat és a szankciókat;

a szexizmus és a szexista viselkedés megszüntetése érdekében elfogadott bármilyen átfogó közpolitikáról, vagy a nemek közötti egyenlőséget célzó nemzeti stratégia keretében megfogalmazott kapcsolódó közpolitikáról – ideértve a definíciókat, indikátorokat, országos ellenőrzési és értékelési mechanizmusokat;

az országos szintű végrehajtás ellenőrzésére létrehozott vagy kijelölt bármilyen koordináló testület munkájáról;

a célzott területeken a szexizmus és a szexista viselkedés előfordulásáról és következményeiről történő adatgyűjtés céljával indított és támogatott kutatásokról, valamint minden ilyen kutatás eredményeiről;

a különböző szinteken végzett országos tudatosságnövelő intézkedésekről és kampányokról, és a terjesztésükre igénybe vett médiumokról.

VI. Lábjegyzetek

¹ Az ajánlás elfogadásakor az Oroszországi Föderáció képviselője a Miniszterhelyettesek üléséről rendelkező Eljárási Szabályzat 10.2.c cikkének alkalmazásával fenntartotta kormánya számára a jogot az ajánlás betartására vagy be nem tartására, különös tekintettel a Preambulum 3. bekezdésére, visszautasítva a „társadalmi nem (gender)” kifejezés használatát, mivel az orosz jog nem ismeri a „társadalmi nem” fogalmát, valamint tekintettel arra, hogy a „társadalmi nem” kifejezésnek nem létezik nemzetközi szinten általánosan elfogadott definíciója. Az Oroszországi Föderáció továbbá úgy tekinti, hogy az interszexuális és transznemű személyek nem tartoznak az ajánlás hatálya alá.

² „A nemi sztereotípiák olyan előítéletes társadalmi és kulturális mintázatok vagy elképzelések, melyek szerint a nők és a férfiak a nemük által meghatározott és korlátozott tulajdonságokkal és szerepekkel rendelkeznek. A nemi sztereotipizálás súlyos akadályt jelent a nemek közötti tényleges egyenlőség elérése előtt, és táplálja a nemi alapú diszkriminációt. Az ilyen jellegű sztereotipizálás korlátozhatja a lányokat és a fiúkat, a nőket és a férfiakat a velük született tehetségük, képességeik kibontakoztatásában, korlátozhatja továbbá a tanulmányi és szakmai preferenciáikat, tapasztalataikat, valamint általában az életesélyeiket.” (Az Európa Tanács Nemek Közötti Egyenlőségi Stratégiája, 2018-2023, 1. stratégiai cél)

³ Carvalho Pinto de Sousa Morais vs Portugália, 17484/15 sz. kérelem, az Emberi Jogok Európai Bírósága 2017. július 25-i ítélete, 46. bekezdés.

⁴ Például: „A szexizmus ellen – Útmutató”, Nemek Közötti Egyenlőség Intézete, Belgium, letölthető francia nyelven a http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/79%20-%20Anti-sexisme%20mode%20emploi_FR.pdf címről.

⁵ Mansplain (ige, informális): amikor egy férfi leereszkedő, atyáskodó, önbizalomtól túlcsoorduló, túlságosan leegyszerűsített módon, vagy abból a feltételezésből kiindulva magyaráz el valamit egy nőnek, hogy a beszélgetőpartnerének semmilyen fogalma sincs a témáról.

⁶ A CEDAW 10.c. cikke előírja „a férfiak és a nők szerepköreit illetően hagyományosan kialakult és megmerevedett elképzelések kiküszöbölését az oktatás minden szintjén és minden formájában, [...] és – különösen – a tankönyvek és tantervek felülvizsgálata, valamint az oktatási módszerek kiigazítása útján”

⁷ Miniszteri Bizottságnak a férfiak és nők politikai és közéleti döntéshozatalban való kiegyensúlyozott részvételéről szóló Rec(2003)3 sz. ajánlása, Magyarázó Jelentés

⁸ Lásd az Európa Tanács „Média és a nők ábrázolása” címmel rendezett konferenciájának (Amszterdam, 2013. július 4-5.) megállapításait és ajánlásait. Lásd a konferencia beszámolóját a <https://rm.coe.int/1680590fb8> címen.

⁹ Magas Szintű Tanács A Férfiak És Nők Közötti Szakmai Egyenlőségért (2016): „Segédlet a szexizmus elleni fellépéshez – három eszköz a munka világában”, letölthető a <https://rm.coe.int/16806fbc1e> címről.

¹⁰ A (módosított) Európai Szociális Karta 26.2. cikke előírja, hogy a részes felek „előmozdítják a munkahelyeken vagy a munkával kapcsolatban az egyes dolgozók ellen irányuló és visszatérő elítélhető, vagy egyértelműen negatív és sértő cselekedetek tudatosítását, az azokra vonatkozó tájékoztatást és az ilyen cselekedetek megelőzését, és megtesznek minden megfelelő lépést annak érdekében, hogy a dolgozókat az ilyen magatartással szemben megvédjék”.

¹¹ Például az Interparlamentáris Unió és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése által 2018-ban végzett felmérés szerint a válaszadó parlamenti képviselők 85%-át érte lelki erőszak a parlamentben; a 40 év alatti nőket nagyobb valószínűséggel zaklatták; a női parlamenti alkalmazottakat több szexuális erőszak sújtotta, mint a női képviselőket; és a parlamentek többsége nem rendelkezett megfelelő mechanizmussal, amelynek révén a nők jelezhetnék volna a történeteket. Interparlamentáris Unió és az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése (2018): „Nők ellen elkövetett szexizmus, zaklatás és erőszak az európai parlamentekben”, letölthető a www.ipu.org/resources/publications/reports/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe címről.

¹² „Az Európa Tanács Cselekvési Terve A Bírói Függetlenség És Pártatlanság Megerősítéséért” (CM(2016)36-final): „mindent meg kell tenni a nemi sztereotípiák elleni küzdelem érdekében magában az igazságszolgáltatásban” (2.4. sz. cselekvés); OHCHR (ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala): „Az igazságszolgáltatásban jelen lévő sztereotípiák kiküszöbölése – A nők egyenlő hozzáférése az igazságszolgáltatáshoz a nemi alapú erőszak eseteiben”, 2014. június 9.

¹³ Lásd Európa Tanács (2017): „Bírók és ügyészek kézikönyve a nők igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseinek biztosításáról”, letölthető a <https://rm.coe.int/training-manual-women-access-to-justice/16808d78c5> címről.

¹⁴ Lásd az Európa Tanács „A nemi sztereotípiák felszámolása az oktatásban és az oktatás segítségével” című konferenciájának következtetéseit és ajánlásait (Helsinki, 2014. október 9-10). Lásd a konferencia beszámolóját a <https://rm.coe.int/1680590f0> címen.

¹⁵ Ahogy azt például a „This Girl Can” honlap teszi, amely az aktív nőket ünnepli (www.thisgirlcan.co.uk)

¹⁶ Ezen túlmenően a CEDAW 2.e cikkének előírása szerint az államok „megteszik az összes szükséges intézkedést, hogy kiküszöböljék a nőkkel szemben bármely személy, szervezet vagy vállalat által alkalmazott megkülönböztetést”.